

Rapportage inventarisatie: gevolgen van het wegvallen van SDE++ subsidie vanaf 2027

21 november 2025

Werkpaard staat stil vanaf 2027

Het werkpaard van de energietransitie, de SDE++-subsidieregeling, staat stil vanaf 2027. In de voorjaarsnota van 2025 zijn weliswaar nog middelen vrijgemaakt voor een SDE-ronde in 2026, maar met het bekendmaken van de Miljoenennota 2026 werd duidelijk dat er vanaf 2027 nog geen budget is gereserveerd voor nieuwe projecten onder de SDE++-regeling. Dit geldt ook voor de voor zonne- en windenergie beoogde opvolger van deze regeling, in de vorm van Contracts for Difference.

SDE++ zorgt voor oranje-groene energie

De SDE++ is de drijvende kracht achter onze oranje-groene energie: schone energie van Nederlandse bodem. In 2024 werd bijvoorbeeld bijna de helft (163 PJ) van alle hernieuwbare energie (358 PJ) in Nederland geproduceerd met SDE-subsidie, zo blijkt uit cijfers van CBS en RVO. Die hernieuwbare energie heeft gezorgd voor een lagere energierekening: Nederland heeft er ongeveer 18 miljard euro aan kosten mee bespaard. En de prijsstijging tijdens de Oekraïne-crisis zou nog veel hoger zijn geweest als we geen hernieuwbare energieproductie hadden gehad.

De SDE++ is voor veel bedrijven in de duurzame energiesector essentieel om projecten financieel rond te krijgen. Het wegvallen van deze regeling voor nieuwe aanvragen roept dan ook veel vragen en zorgen op over de toekomst van duurzame energieprojecten in Nederland.

Inventarisatie over gevolgen

Om inzicht te krijgen in de impact van het ontbreken van SDE++-budget vanaf 2027, heeft de Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) in oktober 2025 een inventarisatie uitgevoerd onder haar achterban en andere betrokken partijen in de sector. De uitkomsten laten zien dat het gebrek aan perspectief voor 2027 en verder grote onzekerheid veroorzaakt, zowel op projectniveau als voor de energietransitie in bredere zin.

Hoe werkt de SDE++?

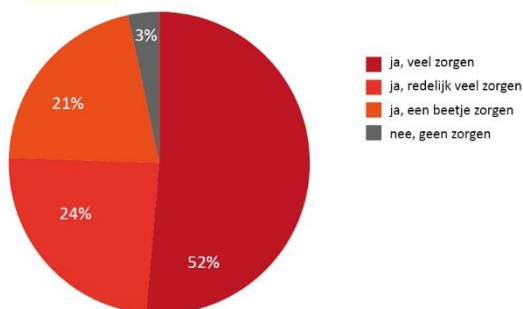
De SDE++ is een subsidieregeling die openstaat voor een breed scala aan technieken die CO₂-emissies reduceren. Bijvoorbeeld hernieuwbare energie (windmolens, zonnepanelen, aardwarmte, biomassa, groen gas, etc.), maar ook restwarmtegebruik, warmtepompen, en het afvangen en opslaan van CO₂. De SDE++ is een exploitatiesubsidie: als een subsidie-aanvraag eenmaal is gehonoreerd keert de overheid het project doorgaans vijftien jaar lang subsidie uit, meestal per eenheid geproduceerde energie. Dit in tegenstelling tot een investeringsubsidie, dat is een eenmalig bedrag.

(vervolg uitleg op de laatste pagina)

Grote zorgen over projectvoortgang en energietransitie

Bijna alle bedrijven (97 procent) geven aan zich zorgen te maken over de voortgang van de duurzame energieprojecten die ze in voorbereiding hebben, door het ontbreken van budget voor nieuwe SDE++ beschikkingen vanaf 2027. Meer dan de helft maakt zich zelfs veel zorgen hierover.

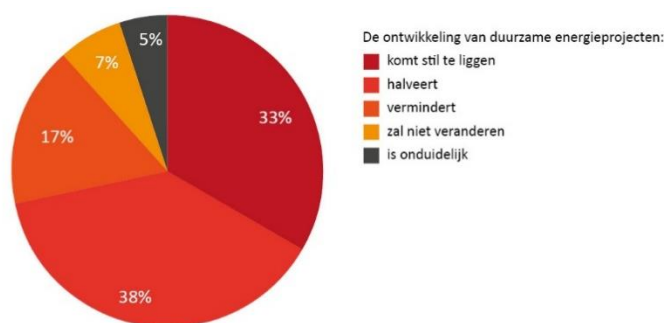
Maakt u zich zorgen over de voortgang van uw duurzame energieprojecten door het ontbreken van budget voor de SDE++ vanaf 2027?

Projecten komen stil te liggen

Wanneer gevraagd werd naar de verwachte impact als er daadwerkelijk geen SDE++-regeling meer is, gaf een derde van de bedrijven aan dat de ontwikkeling van hun duurzame energieprojecten dan volledig stil komen te liggen. Bijna veertig procent verwacht dat het aantal projecten dat zij kunnen ontwikkelen, zal halveren.

Wat zullen de gevolgen in uw bedrijf zijn als er vanaf 2027 geen SDE++-subsidie meer is?

Projecten dreigen stil te vallen of worden uitgesteld, financiering komt niet rond, en ontwikkelaars aarzelen om nieuwe initiatieven op te starten. Voor veel respondenten is dit niet alleen een zorg voor de lange termijn: bedrijven geven aan dat het nu al effect heeft op investeringsbeslissingen en projectplanning.

Trends in investeringen voor duurzame energieprojecten

De investeringen in duurzame energieprojecten lopen rap terug door het ontbreken van SDE++-perspectief. Een vijfde van de bedrijven verwacht in 2027 helemaal niet meer te investeren in duurzame energieprojecten. Een derde zal dan minder dan de helft investeren van wat ze in 2024 nog in energieprojecten staken.

Alle technieken geraakt

De gehele waaier van schone technieken die in de SDE++ gestimuleerd worden, wordt getroffen door het wegvallen van SDE++, zo blijkt uit deze inventarisatie. Slechts bij enkele technieken, zoals elektrische boilers en industriële warmtepompen, is er nog een beetje perspectief, maar veel te weinig om het aantal projecten te ontwikkelen dat we met deze technieken nodig hebben.

Ingewikkelder projecten

Bijna alle bedrijven voorzien dat met name projecten die iets ingewikkelder zijn dan gemiddeld, zoals bijvoorbeeld zonne- en windenergie op rijksgronden of elektrificatie van industrie, last zullen hebben van het wegvallen van de SDE++. Ook opschaling van nieuwe technologie zal het moeilijk krijgen, wordt verwacht. Sommige bedrijven geven aan dat ook simpelere projecten last zullen krijgen.

Opmerkingen van bedrijven zijn onder andere:

‘Geothermie kan momenteel niet ontwikkeld worden zonder SDE++’

‘Elektrificatie zonder SDE++ is kansloos’

‘Nieuwe (en op lange termijn zeer impactvolle) technologieën zullen aanvankelijk vaak samen gaan met hogere productiekosten.’

‘Ik denk dat het overgrote deel van duurzame opwek zal stilvallen.’

‘Warmtenetten zijn nu al zeer lastig integraal rendabel te krijgen. Wegvallen van de SDE++ voor duurzame warmtebronnen zal zorgen dat deze projecten nog lastiger van de grond komen dan nu al het geval is.’

Gevraagd welke technieken door kunnen gaan vanaf 2027, ook zonder SDE++ of Contracts for Difference, geven de bedrijven voor alle technieken aan dat dit niet mogelijk is, met een enkele uitzondering voor een beperkt aantal industriële warmtepomp- of restwarmteprojecten.

Energietransitie algemeen

Naast de directe gevolgen voor eigen projecten, leeft er ook brede zorg over de impact op de energietransitie in Nederland als geheel. Driekwart van de bedrijven stelt dat het wegvallen van de regeling de energietransitie in gevaar brengt. De zorgen richten zich daarbij niet alleen op vertraging, maar ook op de mogelijkheid dat sommige technieken — met name de complexere of kapitaalintensievere — geheel buiten beeld raken zonder passende stimuleringsmaatregelen. Terwijl de hele waaier aan technieken nodig is om een samenhangend duurzaam energiesysteem te creëren.

Financierbaarheid onder druk

De SDE++ fungeert in veel gevallen als basis voor projectfinanciering. Banken stellen een SDE-beschikking vaak als harde voorwaarde voor het verstrekken van leningen. Zonder deze zekerheid verdwijnt het fundament onder het investeringsmodel. Investeerders en ontwikkelaars melden dat er onder de huidige marktomstandigheden al veel onzekerheid bestaat, bijvoorbeeld door negatieve stroomprijzen of netcongestie. Het wegvallen van de SDE++ maakt het risicoprofiel onaanvaardbaar hoog.

Verwachtingen

Meer dan de helft van de bedrijven verwacht dat er toch nog budget voor SDE++ en contracts for difference gevonden zal worden en acht de kans daarop vijftig procent.

Snel duidelijkheid nodig

De behoefte aan snelle duidelijkheid is groot: meer dan de helft van de bedrijven geeft aan dat zij uiterlijk in de eerste helft van 2026 moeten weten of er alsnog een subsidieregeling komt voor 2027. Zonder dit perspectief is het niet mogelijk om tijdig aanvragen voor de najaarsronde van dat jaar voor te bereiden, laat staan om interne goedkeuring of externe financiering te verkrijgen.

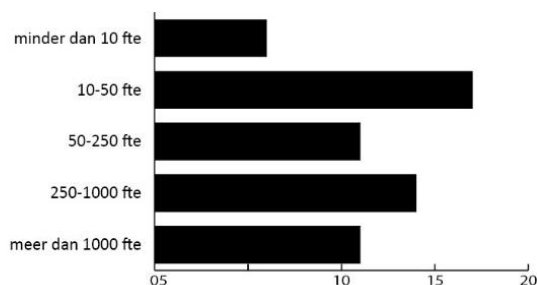
NVDE-voorstel voor oplossing

De oplossing voor het budgetprobleem met de SDE++ ligt voor de hand. Het is ontstaan doordat in het coalitieakkoord van het kabinet-Schoof de 'prijsrisicobuffer' voor de SDE++ met een miljard euro is verlaagd, van 3,2 naar 2,2 miljard euro per jaar. Deze prijsrisicobuffer is in feite het maximale bedrag aan jaarlijkse overheidsuitgaven dat de SDE++ mag veroorzaken. De eenvoudigste oplossing is dan ook om deze bezuiniging terug te draaien en de prijsrisicobuffer weer op 3,2 miljard euro per jaar te stellen.

Onderzoekverantwoording inventarisatie

De inventarisatie door de NVDE is ook gedeeld met de achterban van de bij de NVDE aangesloten brancheverenigingen en met een deel van die van VNO-NCW. De enquête is in de tweede helft van oktober 2025 ingevuld door 61 bedrijven, waaronder een flink aantal grote bedrijven: een kwart had 250 tot duizend personeelsleden (fte) in Nederland aan het werk. Twintig procent zelfs meer dan 1000 fte. Alle technieken die onder de SDE++ vallen, waren vertegenwoordigd in deze inventarisatie.

Bedrijven die meededen aan dit onderzoek

Representativiteit van de inventarisatie

De NVDE acht de uitkomsten van deze inventarisatie representatief voor de bedrijven die gebruikmaken van de SDE++-regeling. Ze hoort vergelijkbare alarmerende signalen ook in haar dagelijks werk in contact met bedrijven die actief zijn in duurzame energie-opwekking, energiebesparing, industrie en gebouwde omgeving. De NVDE is door deze inventarisatie gesterkt in haar ongerustheid over de gevolgen van het stopzetten van de SDE++ voor nieuwe projecten vanaf 2027.

Slot

De inventarisatie bevestigt dat het stopzetten van de SDE++-regeling vanaf 2027 grote gevolgen heeft voor de voortgang van duurzame energieprojecten en voor het tempo van de energietransitie als geheel.

Bedrijven spreken uit dat zij op korte termijn, uiterlijk voor de zomer van 2026, duidelijkheid nodig hebben over het beleid vanaf 2027. Die duidelijkheid moet een aantal jaren beslaan: gegeven de lange voorbereidingstijden van projecten is het onvoldoende wanneer telkens aan het begin van een jaar duidelijkheid komt over de budgetruimte voor de SDE-ronde een jaar later. Blijft die duidelijkheid uit, dan dreigt niet alleen vertraging, maar ook afstel van projecten en een verlies van kennis, investeringen en innovatiekracht. Dat schaadt de Nederlandse economie, het streven naar onafhankelijkheid van fossiele importen en het klimaatbeleid. Een nieuw kabinet moet dan ook snel de bezuiniging van het vorige kabinet op de SDE++-regeling ongedaan maken.

(vervolg uitleg 'Hoe werkt SDE?')

Hoe werkt de SDE++?

De SDE++ is een subsidieregeling die openstaat voor een breed scala aan technieken die CO₂-emissies reduceren. Bijvoorbeeld hernieuwbare energie (windmolens, zonnepanelen, aardwarmte, biomassa, groen gas, etc.), maar ook restwarmtegebruik, warmtepompen, en het afvangen en opslaan van CO₂.

De SDE++ is een exploitatiesubsidie: als een subsidie-aanvraag eenmaal is gehonoreerd keert de overheid het project doorgaans vijftien jaar lang subsidie uit, meestal per eenheid geproduceerde energie. Dit in tegenstelling tot een investeringssubsidie, dat is een eenmalig bedrag.

De subsidiehoogte wordt specifiek voor elke soort techniek als volgt bepaald:

- *Het basisbedrag is de kostprijs van het project, meestal uitgedrukt in euro per kWh energie. Hierin worden alle kosten van het project meegenomen: voor de investeringen, onderhoud, rente, noem maar op. Dit bedrag staat vast gedurende de hele looptijd van de subsidie.*
- *Het correctiebedrag staat voor de inkomsten die het project genereert, bijvoorbeeld door de verkoop van de geproduceerde hernieuwbare energie. Het correctiebedrag wordt jaarlijks vastgesteld: energieprijzen fluctueren immers.*
- *De daadwerkelijke subsidie is het verschil tussen het basisbedrag en het correctiebedrag. Dit wordt ook wel de onrendabele top genoemd: dat deel van de kostprijs dat niet terugverdiend wordt door de inkomsten van het project.*

Bedrijven kunnen elk jaar een subsidie-aanvraag doen voor nieuwe projecten die ze willen ontwikkelen. Daarin concurreren ze met elkaar: de projecten die de minste subsidie nodig hebben per eenheid CO₂-reductie komen het eerst aan de beurt. Sinds een paar jaar zijn er 'hekjes' geplaatst in de regeling, waardoor duurdere technieken die bijvoorbeeld kunnen worden toegepast in een sector die nou eenmaal moeilijker te verduurzamen is, toch ook aan de beurt kunnen komen. Dit is vooral relevant wanneer het aantal aanvragen het beschikbare subsidiebudget overstijgt, en dat komt regelmatig voor.

De regeling bestaat inmiddels ruim vijftien jaar en is in de loop der tijd steeds verder ontwikkeld en verfijnd. De regeling heeft een paar sterke kanten:

- *De regeling biedt projecten investeringszekerheid, doordat de inkomsten stabiel zijn. Stijgt bijvoorbeeld de elektriciteitsprijs (en dus het correctiebedrag) dan wordt de subsidie navenant minder, en andersom: de som van beiden blijft hetzelfde. Dit maakt projecten goed financieerbaar door bijvoorbeeld banken, wat weer leidt tot lagere kosten.*
- *De regeling zorgt dat de CO₂-reductie echt wordt geleverd. Omdat de SDE++ een exploitatiesubsidie is, betaalt de overheid alleen wanneer een project echt duurzame energie (of een andere vorm van CO₂-reductie) oplevert.*
- *De regeling zorgt dat de overheid voldoende, maar niet teveel subsidie geeft. De basisbedragen worden jaarlijks voor elke nieuwe indieningsronde vastgesteld door de overheid op basis van een advies van een team onafhankelijke partijen onder leiding van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Zij baseren die tarieven weer op eigen onderzoek en een uitgebreid proces waarbij marktpartijen worden geconsulteerd en bijvoorbeeld feitelijke informatie over concrete projecten kunnen aandragen.*
- *De regeling zorgt voor kosteneffectieve CO₂-reductie. Doordat elk jaar de nieuwe aanvragen worden gerangschikt op hun laagste subsidiekosten per eenheid CO₂-reductie krijgt de overheid ‘the biggest bang for the buck’.*

De International Energy Agency in haar Energy Policy Review 2024 over de Nederlandse SDE++: De SDE++ ondersteunt de meest kostenefficiënte oplossingen om de uitstoot te verminderen. De SDE+-regeling, die in 2011 werd ingevoerd als een systeem van feed-in premies, helpt bedrijven en non-profitorganisaties bij het investeren in hernieuwbare energie via competitieve en technologie neutrale veilingen.

Contracts for Difference (‘tweerichtingscontract’) zijn een doorontwikkeling van de SDE++, die vanaf 2027 ingezet zouden gaan worden. Deze contracten zijn vooral bedoeld voor technieken zoals zonne- en windenergie, die al bijna concurrerend zijn, en waarbij er ook jaren voorkomen waarin projecten geen subsidie nodig hebben, maar wat overwinst kunnen afdragen aan de overheid.